

Stockholm 23 mars 2018

Till
Särskild utredare
Anna Nergårdh
Socialdepartementet

Svensk sjuksköterskeförening och Distriktssköterskeförbundet i Sverige anser att arbetet med att omstrukturera hälso- och sjukvården till att primärvården ska vara det naturliga förstahandsvalet för alla som söker vård. Det är av stor betydelse där vi gärna bidrar i arbetet.

Vi anser att distriktssköterskornas kompetens är betydelsefull och krävs i det interprofessionella teamet för att uppnå en god och nära vård. Distriktssköterskornas arbete är mångfacetterat. De kan

- arbeta förebyggande genom livsspannet med vaccinationsprogram, ohälsosamma levnadsvanor och riskbruk
- arbeta personcentrerat och förebyggande med personer med långvarig sjukdom och deras närstående
- arbeta preventivt och behandla vid ohälsosamma levnadsvanor
- ansvara för bedömning och rådgivning gällande "vardagssjuklighet" i alla åldrar
- bedöma, ge råd och förskriva hjälpmedel
- ansvara för hemsjukvården för personer i alla åldrar och alla sjukdomstillstånd, samt ge stöd till närstående
- ansvara för samordning av olika insatser
- ansvara för tidig upptäckt av demenssjukdom och adekvat utredning
- ansvara för att arbeta med promotivt och preventivt folkhälsoarbete inom ett definierat geografiskt område
- genom fördjupad kompetens ansvara för sjuksköterskeledda mottagningar för personer med till exempel astma/kol, hjärtsvikt, cancer och diabetes
- ansvara för implementering av ny kunskap och kvalitetsutveckling av omvårdnad.

Distriktssköterska är en skyddad yrkestitel i Sverige. För att få titeln distriktssköterska krävs en specialistsjuksköterskeexamen med inriktning till distriktssköterska på 75 hp på avancerad nivå. På de flesta lärosäten leder utbildningen till dubbla examina där specialistsjuksköterskeexamen kombineras med en magisterexamen i omvårdnad på 60 hp.

Grunden i distriktssköterskans arbete är mötet med människor i alla åldrar och hälsotillstånd. I distriktssköterskans ansvarsfält ingår allt från BVC, hemsjukvård och distriktssköterskemottagningar. Distriktssköterskan arbetar utifrån ett autonomt förhållningssätt och kunskapsbaserad vård. Hen ansvarar för att i partnerskap med patienten

bedöma personens tillstånd och behov och vilka insatser som behövs. I arbetet ingår att stärka patienten till en god hälsa genom ett hälsofrämjande synsätt, samt bedöma övergången från sjukdomsbehandlande vård till palliativ vård för en värdig död. Distriktssköterskan har kompetens att tillvarata det friska hos personer och att identifiera och aktivt förebygga hälsorisker och motivera och stödja till förändrade levnadsvanor. Hen arbetar bland annat med tobaksprevention, riskbruk av alkohol, ohälsosamma matvanor och otillräcklig fysisk aktivitet.

Distriktssköterskan har ansvar för att bedöma personens tillstånd och behov och vilka insatser som behövs. En helhetssyn på patientens hälsa förutsätter möjlighet att bygga upp en relation med patienten då god omvårdnad kräver både en relationsaspekt och sakaspekt. Ett personcentrerat förhållningssätt är nödvändigt för att integrera hälsofrämjande omvårdnads- och medicinska ställningstaganden samt stödja och stärka individer och dess närstående.

Utveckling idag där distriktssköterskor ersätts med grundutbildade sjuksköterskor är djupt oroande. Andelen distriktssköterskor måste vara tillräcklig i den nära vården för att patienten ska möta relevant kompetens som kan ta ansvar för att i partnerskap med patienten bedöma, planera, utföra och utvärdera omvårdnaden. I distriktssköterskans uppdrag ingår att arbeta förebyggande och föreslå lösningar för att få livspusslet att fungera.

I den framtida nära vården kommer det även finnas behov av sjuksköterskor med annan specialistutbildning. För att arbeta kostnadseffektivt, skapa tillit, och kontinuitet för patienter med långvarig sjukdom behöver olika funktioner och mottagningar även bemannas med specialistsjuksköterskor inom psykiatri, äldreomsorg, diabetes m.fl. Några exempel är hälsosamtal och livsskolor med tex. specialistsjuksköterskor inom psykiatri för att förebygga stress och specialistutbildade sjuksköterskor inom äldreomsorg som medverkar i hemsjukvården av äldre personer.

Genom nya behandlingsmetoder ökar andelen personer som lever med långvarig sjukdom. Många av dessa personer är experter på sin egen sjukdom medan andra har ett stort behov av information och stöd. Det är av stor betydelse att dessa personer bemöts med rätt kompetens när de behöver insatser från den nära vården. Specialistutbildade sjuksköterskor behöver ges möjlighet att starta egna mottagningar i den nära vården som tar ansvar för kontinuitet, uppföljning, råd och vid behov remittering till annan profession.

I den nära vården behövs även olika funktioner byggas upp som kontaktsjuksköterskor till personer med långvariga sjukdomar och case management modeller.

Genom särskild utbildning från försäkringskassan kan idag andra professioner t.ex. distriktssköterskor sjukskriva specifika diagnoser. Genom denna förändring ser vi effektivitetsvinster genom att utöka rätten att sjukskriva till distriktssköterskor.

I EUs yrkeskvalifikationsdirektiv för legitimerad sjuksköterska (Dir 36/55) slås det fast att alla sjuksköterskor ska ges kontinuerlig kompetensutveckling. Forskning visar att 50 % av kunskap försvinner inom ett år. För att upprätthålla kompetens inom de olika specialiteterna krävs kontinuerlig fortbildning. Arbetsgivaren behöver utarbeta kompetensplaner tillsammans

med den anställde i samband med utvecklingssamtalet. All utbildning kan sedan sparas i en personlig portofolie.

Inom den nära vården kommer det vara avgörande att ny kunskap avseende omvårdnad implementeras och att kvalitetsutveckling inom omvårdnad sker. På enheter där chefen inte är sjuksköterska krävs därför en distriktssköterska med ansvar för omvårdnadens utveckling.

Betydelsen av områdesansvar

Tidigare arbetade distriktssköterskorna med olika områdesansvar. Kommissionen för jämlik hälsa uppmanar landstingen att tillsammans med primärvården återupprätta områdesansvar för befolkningens hälsa. Genom att arbeta inom ett definierat geografiskt område får distriktssköterskan kunskap om befolkningens behov och närsamhällets resurser. Det möjliggör tidig upptäckt av ohälsa bland befolkningen och distriktssköterskan kan tidigt förebygga ohälsa genom hälsofrämjande insatser. Vi föreslår därför att områdesansvaret återinförs.

Hemsjukvården

Andelen äldre personer som bor hemma ökar. Många av dessa personer har en demensdiagnos eller tillhör gruppen mest svårt sjuka äldre. Det innebär att kompetensen om äldre personer behöver utökas inom primärvården. Organisationsgränsen (HSL/SOL) får inte utgöra ett hinder för hög kvalitet i hemsjukvården. Det behöver skapas mobila team eller teamkompetens som samlas på en plats som är lättillgänglig för personen fysiskt eller digitalt. Patienten är en självklar medlem i teamet. Arbetssättet ska vara personcentrerat och digitala lösningar ska användas där det är lämpligt.

Fler specialistsjuksköterskor inom vård av äldre behöver anställas i hemsjukvården och på särskilda boenden. Omvårdnad är sjuksköterskans ansvars- och kunskapsområde och är därför inte utbytbar mot andra yrkesgrupper. Fler specialistsjuksköterskor måste säkras i teamet så att patienter kan få rätt omhändertagande och snabb behandling. Fler specialistutbildade sjuksköterskor innebär att vårdskador kan förebyggas och att vårdköer kan minskas.

Förskrivningsrätt

Distriktssköterskans alltför begränsade förskrivningsrätt har vid flera tillfällen kritiserats av både Svensk sjuksköterskeförening, Distriktssköterskeföreningen i Sverige och Vårdförbundet. Distriktssköterskans förskrivningsrätt är idag begränsad till anställning istället för att vara knuten till kompetens. Vi anser att förskrivningsrätten ska vara knuten till kompetens istället för anställning. Distriktssköterskor bör även få behörighet att förskriva alla receptfria läkemedel. Även andra specialistutbildade sjuksköterskor bör efter utbildning i farmakologi och sjukdomslära få utökad förskrivningsrätt inom till exempel områdena diabetes, astma och allergi.

Ami Hommel

Ina El-Sherif

Ordförande

Ordförande

Svensk sjuksköterskeförening

Distriktssköterskeföreningen i Sverige

